

sprejetja »generalnega urbanističnega načrta Ljubljane« iz l. 1965. Težišče njegovega obravnavanja je na prikazovanju v tem razdobju izdelanih urbanističnih programov in načrtov in sicer iz l. 1940, 1951 (Urad za regulacijo Ljubljane), 1957 (Projektivni atelje), 1960 (natečaj za prometno ureditev) in 1965 (Ljubljanski urbanistični zavod), ki so nedvomno v največji meri odločali o zazidavi, širjenju in prometni ureditvi mesta, čeprav se jih urbanistična praksa ni preveč verno držala. Zelo veliko pozornost pa posveča avtor različnim idejnim zasnovam glede ureditve mesta, ki so jih podali nekateri znani slovenski arhitekti kot Tomažič, Grabrijan, Jamnicki, Gvardijančič itd. Med njimi izreka prav posebno priznanje Edvardu Ravnikarju in nekaterim njegovim učencem iz seminarja na arhitektonskem oddelku fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo. Poudarja, da je ta krog zasnoval nedvomno največ pobud o prihodnosti Ljubljane in njenega urbanističnega in regionalnega razvoja.

Bogato ilustrirani članek je seveda vsebinski torzo, saj manjkajo navedbe o urbanističnem razvoju Ljubljane pred l. 1940: niso omenjene nekatere historične osnove mestnega razvoja iz rimske in fevdalne dobe, iz srede 19. stoletja in popotresnega obdobja, ki bi bile prav gotovo potrebne za boljše razumevanje sedanjih razmer.

In še mimogrede: v članku moti nedosledno pisanje slovanskih šumnikov, zaradi česar je vrsta imen in citatov spačena. Takšen renomiran časopis, kot je zgornja revija, si tega dandanes ne bi smel več dovoliti, še toliko manj, ker izhaja v Avstriji.

I. Vrišer

Stane Krašovec, Cloveštvo, kruh in lakota, včeraj, danes, jutri. Izdala Državna založba Slovenije, Ljubljana 1970, 458 + (8) strani.

Razmerje med naraščanjem števila prebivalstva in prehranitvenimi zmogljivostmi in sposobnostmi Zemlje že več kot poldrugo stoletje prizadeto vznemirja človekovega duha. Spomnimo se samo znane Malthusove študije *An Essay on the Principle of Population, as it Affects the Future Improvement of Society* (London 1798), ki vse do danes ni izgubila ne zagovornikov in ne nasprotnikov. V tem delu namreč avtor trdi, da se človeštvo množi po geometrijski progresiji, živila pa se povečujejo po aritmetični. Se vse do danes prihaja spriču izredno naglega naraščanja števila prebivalstva v zadnjih desetletjih, medtem ko se pridelki živil večajo znatno počasneje, do »odkritih« ali »prikritih« lakot v svetu. Od tod prav v današnjem obdobju izredno veliko število publikacij in mednarodnih zborovanj, ki se ukvarjajo z zapleteno problematiko »eksplozije« prebivalstva in z njegovo zadostno, učinkovito in zdravo prehrano. V prikaz te aktualne in žgoče problematike sodobne družbe, pa najsi bo to na vzhodu ali zahodu, v gospodarsko razvitih državah severa ali v zaostalih oziroma v razvijajočih se predelih sveta, je posegel tudi univ. prof. Stane Krašovec s knjigo »Cloveštvo, kruh in lakota«.

Avtor nam razgrinja vso to problematiko v enajstih poglavjih. Seznanja nas tudi z nekaterimi pojmi današnje napredne prebivalstvene politike v svetu. V prvem poglavju je prikazan zgodovinski pregled lakot v svetu: znatni del tega poglavja je namenjen orisu katastrofalnih lakot v zadnjih desetletjih (npr. v Bengaliji, na Kitajskem), pa tudi prikazu lakot na ozemlju današnje Jugoslavije (gl. str. 23–24, 35). Med osnovnimi vzroki lakot so navedeni narava (suše, moče, povodnji itd.) in ljudje oziroma družbena ureditev (struktura zemljiške posesti, kolonializem idr.).

V naslednjih dveh poglavjih »Nezadostna prehrana v sodobnem svetu« in »Slaba in nepravilna prehrana« dobimo vpogled v gospodarsko zaostalost, ki pogojuje revščino, lakoto in podhranjenost prebivalstva. Prehrana ljudi v nerazvitih deželah ni slaba samo po kakovosti, temveč tudi po nezadostnih količinah beljakovin in drugih potrebnih snovi.

Naslednja poglavja, ki so vsebinsko tudi za geografa izredno zanimiva, so odmerjena prikazu kompleksne problematike prebivalstva. Osnovni vzrok naglega naraščanja števila prebivalstva v zadnjih sto letih je po avtorjevem

mnenju v »demografski tranziciji« (str. 124), tj. v pojmu, da gospodarski razvoj in višja stopnja civilizacije privedeta do zmanjšanja umrljivosti, ki pa je ne spremlja zmanjšana rodnost. Podatki kažejo, da je danes naravni prirastek prebivalstva večji kot pa je bil kdajkoli doslej; prav zato smemo pričakovati, da se bo že v naslednjih tridesetih letih število prebivalstva na Zemlji podvojilo. In ob tem spoznanju se postavlja eno izmed temeljnih vprašanj: kako bo s prehrano tolikšnega števila ljudi na Zemlji? Edino pot k zadovoljitvi vsakdanjih življenjskih potreb celotnega človeštva vidi avtor v povečanju kletijskih pridelkov, kar pa z drugimi besedami pomeni, da bo treba proizvodnjo prehrabenih pridelkov na enoto površine vsaj podvojiti. Toda s prekomernim obdelovanjem se zemlja slabša in uničuje (erozija!). Res pa je tudi, da bo mogoče z najrazličnejšimi človekovimi posegi pridobiti za kmetijstvo še obsežna, danes še nekultivirana zemljišča.

V osmem in devetem poglavju so orisane pesimistične in optimistične teorije o prebivalstvu in njegovi prehrani oziroma o povečanju prehrabenih pridelkov. Na to se navezuje še naslednje poglavje, ki govori o relativnem značaju obljudenosti. Avtor je prepričan, da je imelo vsako družbeno gospodarsko obdobje v zgodovini človeštva povsem svoje zakone o gostoti naseljenosti. Naturalno in avtarkično gospodarstvo ponavadi neposredno pogojuje prenaseljenost, medtem ko se ta občutno zmanjša ob deagrarizaciji prebivalstva.

Sklepno poglavje — »Sodobna napredna prebivalstvena politika« — je pravzaprav sinteza pogledov na sodobno reševanje prebivalstvene problematike; predstavlja vrh Kraševčeve knjige. Tudi v tem delu najdemo najrazličnejša stališča, ki so bolj ali manj dejavno prisotna pri reševanju prekomernega naraščanja števila prebivalstva. Danes postaja »politika prebivalstva« (načrtovanje družine, dolgoročna projekcija prebivalstva, možnosti zaposlitve, strukturne spremembe v ekonomski podobi prebivalstva itd.) nujni in sestavni del slehernega gospodarskega načrtovanja.

Kraševčeva knjiga razgrinja pred bralcem izredno aktualno problematiko današnjega časa. Priказi, tolmačenja in številni med seboj se nasprotujoči nazori pri reševanju nezavidljivega položaja, v katerem se je znašlo sodobno človeštvo, so dokumentirani in opremljeni z najrazličnejšimi statističnimi podatki. Res je, da je celokupna problematika precej deskriptivno podana; marsikdo se bo izgubil med naštevanjem dejstev, v množici statističnega gradiva, vendarle pa moremo pri tem vseskozi neprisiljeno slediti avtorjevimi stališčem, ki jih zavzema do poedinih vprašanj. V dodatku pri naša knjiga še »Kroniko lakot v preteklosti«, »Temeljne pojme iz analize prebivalstva« in precej obsežno bibliografijo (str. 393—438). Med besedilom je 29 tabel in 50 grafičnih oziroma slikovnih ponazoril.

Milan Natek

Krajša poročila

Milan Sifrer, Nekateri geomorfološki problemi dolenskega krasa. Naše jame 11 (1969), Ljubljana 1970, str. 7—15.

V referatu, pripravljenem za tretje zborovanje slovenskih jamarjev in raziskovalcev krasa v Ribnici in Kočevju junija 1969, so v zvezi z geomorfološki problemi dolenskega krasa nakazani novi pogledi na geomorfološki razvoj Dolenjske sploh: na uravnavo in transgresijo v mioценu in panonu, odstranjevanje morskih sedimentov, ponovna vravnnavanja in nasipavanja ter pospešeno selektivno erozijo in zakrasovanje v klimatsko svojsem pleistocenu.

Svetozar Ilešič, Transformation récentes du paysage rural en Slovénie. L'habitat et les paysages ruraux d'Europe, Comptes rendus du Symposium tenu a Liège du 29 juin au 5 juillet 1969, Liège 1971, str. 227—238.

Objavljen referat s simpozija, o katerem je poročal »Geografski vestnik« v letniku XLI (1969), na str. 103—108. Zal ni bilo mogoče objaviti barvnih kartografskih prilog iz raziskav Inštituta za geografijo Univerze v Ljubljani.